

С т а н о в и щ е

от

доц. д-р Теодор Атанасов

по ръкопис за дисертация на тема: Измерения на трансатлантическото партньорство и влиянието му върху българската икономика

Автор: Десислава Митева

Научен ръководител : Проф. д-р ик.н. Таня Горчева

1. Обща характеристика на представения ръкопис

Предмет на изследване в представения дисертационен труд са търговските аспекти от постигането на мегарегионално споразумение за търговия между ЕС и САЩ и тяхното въздействие върху българската икономика.

Трудът е разработен в обем от 193 страници. Обемът е съобразен с предмета на изследване и отговаря на изискването за дисертационен труд.

В структурно отношение научният труд е в съответствие с разпоредбите на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ. Състои се от въведение, изложение в три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения.

Използвани са и са цитирани коректно в текста разнообразни литературни източници (общо 122 източника), като преобладават публикациите на английски език (113 източника). За онагледяване на изложението и за нуждите на последващи анализи са включени 31 таблици и 28 фигури. Към труда има 11 приложения в обем от 12 страници, които кореспондират с темата и съдържанието на разработката.

Структурата на дисертационния труд и изложението в отделните глави са логически обвързани, налице е необходимият баланс между главите, а наименованието им съответства на тяхното съдържание.

Първа глава на дисертационния труд изгражда теоретичния фундамент за провеждане на изследването. В нея авторът дефинира и систематизира разбиранията на различни школи за регионалната икономическа интеграция. На тази основа прави разграничение на понятията регионализъм и регионализация. Разграничаването на двете понятия има методологично значение при извеждането на семантичните дескриптори на трансатлантическите икономически отношения във втора глава на дисертационния труд. Продължавайки теоретичната линия, в изложението се открояват

разбиранията за процесите на глобализация и на регионализация и се извеждат разликите между двете понятия. Проследява се проявлението на регионалната икономическа интеграция, протекла в рамките на пазарното пространство на Европа и това на Северна Америка. На основата на изложеното в главата, авторът достига до извод, че както ЕС, така и САЩ, имат разработена търговска политика за извличане на изгоди от участието си в регионални търговски съглашения, че те са на прага на нов етап от транснационализация на бизнеса, при който придобитият опит им дава основание да пристъпят към взаимноизгодно партньорство като нов начин за генериране на изгоди в международната търговия.

Във втора глава анализът е насочен към разкриване и фактологично аргументиране на ролята и значението на САЩ и ЕС като основни фигури в съвременния международен стокообмен. Анализира се спецификата в характера и структурата на стокообмена, който осъществяват поотделно САЩ и ЕС със своите търговски партньори. С цел разкриване на причините и предпоставките за предприемане на преговори по такова значимо търговско споразумение и за разкриване на спецификата в структурата на вноса и износа на всеки един от участващите партньори, която превръща конкурентите им предимства в „разменна монета“ в хода на самите преговори, авторът въвежда и използва като инструмент понятието „семантични дескриптори“. Изводите, до които достига дисертантът в резултат на направените анализи в тази глава, очертават в обобщен вид кръга от заинтересовани лица и възможните ефекти от подобно споразумение, както за ЕС и САЩ, така и за трети страни.

В трета глава се анализира влиянието, което би имало споразумението за ТТИП върху българската икономика. В тази връзка авторът очертава макроикономическото състояние на България, мястото на страната според класацията на Световния икономически форум чрез измерване на Индекса на глобалната конкурентоспособност, анализира структурата и на динамиката на стокообмена, протичащ между България и САЩ. Констатира се, че макар и свързани експортните дестинации на България с тези на ЕС, се наблюдават и различия по отношение на степента на значимост. Посочва се, че за България търгуваните нива със САЩ не са толкова големи, но американският пазар би могъл да бъде целеви пазар с потенциал за развитие. В тази връзка се дават насоки, в които следва да се насочат усилията за да се реализира тази възможност. Предложени са стокови групи, в които е установен потенциал за реализиране на износ.

През призмата на евентуалното споразумение за партньорство са разгледани и перспективите пред МСП.

Положителни качества и силни страни на разработката

Актуалността на дисертационният труд се обуславя от няколко по общи фактора. От една страна са обективно протичащите процеси на регионализация, все по-нарастващия търговски оборот между ЕС и САЩ и стремежът на всеки един от тях да постигане по-голяма ефективност и конкурентоспособност пред останалите значими икономически субекти в света. Тези фактори, независимо от сегашния мораториум върху споразумението, ще продължат да действат и те предопределят продължаващите анализи за евентуалните ефекти от едно подобно споразумение от страна на различни аналитични звена и отделни изследователи. От друга страна, българската икономиката, макар и явяваща се част от ЕС, има своя специфика, която трябва да бъде отчетена и да се оцени влиянието на трансатлантическото търговско-икономическо партньорство не само върху ЕС като цяло, но и влиянието му конкретно върху българската икономика. Актуалността на темата се доказва и от направените от автора анализи и резултати от дисертационния труд.

Отчитайки многоаспектния характер на изследваната тема, както и на самото споразумение между ЕС и САЩ за трансатлантическо партньорство търговия и инвестиции (ТПТИ), авторът фокусира своето изследване върху търговските аспекти от постигането на мегарегионално споразумение за търговия между ЕС и САЩ и тяхното въздействие върху българската икономика.

Основната теза, залегнала в дисертационния труд е, че развитието на интеграционните процеси обективно води до нужда от създаване на нов тип обединения между големите по мащаб икономики и едно мегарегионално споразумение между ЕС и САЩ ще ускори процеса на либерализация и ще генерира по-големи позитивни ефекти за отделните икономики, фирми, потребители, в т. ч. и българските. Тази теза ясно се откроява, аргументира и последователно следва в целия труд.

Изследването изхожда от икономическата теория, базира се на актуални и значими теоретични и емпирични анализи в сферите на регионалната икономическа интеграция, проекта за трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции (ТПТИ), както и на използвана от автора призната национална и международна статистика. Съобразено поставените изследователски задачи са използвани разнообразни научни методи, както универсални, така и специализирани.

Авторът демонстрира умение да борава с данни от разнообразни източници, да ги анализира, обобщава и прави съответни изводи.

Дисертационният труд е написан на висок научен стил, текстът е ясен и разбираем, без наличие на ненужни отклонения, повторения и логически противоречия.

Представеният от докторанта автореферат отразява достоверно в синтезиран вид съдържанието и резултатите от дисертационния труд. Палице е справка за приносите, както и списък на публикациите, свързани с дисертационния труд.

3. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

В справката за научните приноси авторът е посочил четири основни научни приноси, резултат от осъществения дисертационно изследване. Приносите са с научен и научно-приложен характер и отразяват вярно постигнатото от докторанта. Изследването обогатява научното познание в областта на регионалната икономическа интеграция, правейки крачка напред към разкриване на мотивите и подходите на формиране на мегарегионални споразумения, надхвърлящи чисто търговските им аспекти. Към това следва да се добави и изведената от автора концептуална карта на областите на договора по ТТИП, ясно показваща многоаспектния характер на планираното партньорство. Научно-практически принос има направения анализ на структурата и динамиката на износа и вноса между България и САЩ и направената прогноза за бъдещото влияние на ТТИП, при съобразяване с конкурентните предимства на българския износ. Към това трябва да се добави малкият брой изследвания и публикации от български автори, които да са с фокус върху ефектите от подобно мегарегионално споразумение върху българската икономика. В този смисъл, изследването, освен че запълва една аналитична празнина по отношение на ТТПИ има и практическа значимост както за държавното управление, така и за бизнеса.

4. Препоръки за усъвършенстване и развитие на дисертационния труд.

Бъдещите изследвания на автора в тематичното поле на дисертационния труд биха могли да бъдат съобразени с някои препоръки от практико-приложен характер.

Първо. Да се изследва доколко българските МСП са включени в т.нар. вериги на предлагането на фирми от Западна Европа със значим експорт към САЩ и какво място имат в тяхната верига на стойността (доставчик, поддоставчик от първи, втори и т.н ред).

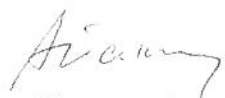
Второ. Да се разшири изследването като се изследва как споразумението ще се отрази на преките чужди инвестиции у нас с произход от САЩ и по-точно върху инвестиции в сферата на услугите, особено като се има предвид, че в българския експорт към САЩ доминират услугите.

Трето. Да се изследва едно подобно споразумение ще допринесе ли за осъществяването на структурни промени в българската икономиката или тя ще продължава да се специализира и трупа потенциал в стоки с ниска и средна степен на обработка.

5. Обобщено заключение и становище.

Дисертационният труд представлява завършено научно изследване, съдържа научни и научно-приложни приноси и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение. Авторът показва задълбочени теоретични знания и умение за провеждане на самостоятелна изследователска работа, като използва разнообразни научни методи. Всичко това ми дава основание да предложа на уважасмото Научно жури да гласува „За“ придобиване на научна степен „доктор“ от докторант Десислава Митева в професионално направление 3.8. „Икономика“ по научна специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения“

30. 10. 2018

/ доц. д-р Теодор Атанасов /